

> Krontjong is wereldmuziek pur sang <

een niet al te beste reputatie. Deze kansarme Indo's begonnen steeds openlijker te rebelleren tegen het starre systeem dat hun bloedeigen voorvaders hadden gevestigd. De muziek werd een uitlaatklep voor hun frustraties. In groepjes gingen ze na zonsondergang de straat op om te krontjongen, met als doel: meisjes versieren. De legende wil dat vooral de gitaristen onweerstaanbaar waren. De Indo als eeuwig tokkelende loverboy zou uitgroeien tot een koloniaal stereotype met een lange schaduw.

Boelan' (Maanlicht) en 'Nina Bobo' (Slaap, meisje). Ze gebruikten viool, cello, dwarsfluit, gitaar, mandoline, ukelele en zang. Zowel de platen als bladmuziekbundels gingen als warme broodjes over de toonbank. Krontjong was een toverwoord. Naar de Koloniale Tentoonstelling van 1931 in Parijs vaardigde Nederland een krontjonggroep van Indische studenten af en in de jaren veertig slokten nederhawaiian bands het krontjongrepertoire op.

Populair

Krontjong brak in het reizend volkstheater (stamboel) pijlsnel door naar een groter en breder publiek. Tot in Malakka en Singapore kende men de *bintang*s (sterren) van de buurkolonie. Vanaf 1925 indonesianiseerde de amusementswereld en gaven concoursen, platen, radio en geluidsfilm krontjong de grootst mogelijke exposure. De nieuwe Indo-Europese middenklasse moest er alleen niets meer van hebben. Zij spraken nu Nederlands en maakten Amerikaanse muziek. De schrijver E. du Perron doorbrak het taboe in *Het land van herkomst* (1935). Niet dat dat iets uitmaakte.

Concoursmedaille uit 1935

Ander licht

Met de Onafhankelijkheid van Indonesië stortte bij het grote publiek de belangstelling in voor alles wat met die verloren zaak te maken had. Jongeren gingen voor de nieuwe Amerikaanse muziek: rhythm and blues, country and western, Hollywood hits. Daarbij zouden Indo's opnieuw een hoofdrol spelen, maar dat is een ander verhaal. De repatriëring gaf krontjong radicaal betekenis als diasporamuziek, maar het leek te laat om daar serieus werk van te maken.

Totdat rond 1980 de tv-show van 'Tante Lien' de traditionele (asli) sound landelijk bekend maakte. In 1986 richtten jonge musici het Indisch Muzikanten Collectief op. Ernst Jansz van Doe Maar liet zich erdoor inspireren. Ook Julia Lo'ko en Erwin van Ligten verrasten met muziek onder de noemer krontjong. Renadi Santoso en Jessica Polak waren eveneens vernieuwend en speelden met hun Jakarta Street Band een mix van pop, krontjong en dangdut. Krontjong made in Holland is klaar voor het wereldmuziekcircuit. ■

Lutgard Mutsaers
Roep der Verten
In de Knipscheer, € 34,50 (+ CD)

Bij dit boek zit een cd met 19 zeldzame historische tracks (1904-1957) en 6 actuele tracks (1992-2010), o.a. van IMC en Ernst Jansz.

Hype

Indische studenten zagen in Nederland een gat in de markt. Zij luisterden de steeds talrijkere Indische Avonden op met hun gestileerde krontjong. Eind jaren twintig namen ze platen op met favorieten als 'Terang

Omstreden muziek beleeft revival op Hollandse planken

TROPISCHE KLANKEN IN DE POLDER

Zowel Indonesië als Maleisië verkopen krontjong als cultuureigen muziek. De muziekstijl gaat vijf eeuwen terug, naar de tijd dat de Portugezen nieuwkomers waren in Zuidoost-Azië. Toen de VOC het stokje overnam, had krontjong al wortel geschoten. Momenteel beleeft het concept van nieuwe muziek 'in krontjong' in Nederland een artistieke revival, met Ernst Jansz (oprichter van de band *Doe Maar*) als bekendste gezicht. Nergens klinkt krontjong zoals hier.

Tekst en beeld - Lutgard Mutsaers

Het Maleise woord krontjong betekent gerammel. In Nederlands-Indië - vanaf 1824 zonder Maleis Schiereiland - werd de term gebruikt voor een soort gitaar met vijf snaren, waarschijnlijk van Portugese oorsprong. Daarop werden bijvoorbeeld soldatenliedjes, slaapliedjes of stukjes kerkgezegang nagespeeld. Meestal waren de spelers slaven of vrijmannen met iets Portugees in hun culturele bagage. Na de afschaffing van de slavernij (1860) ging het muziek maken ('rammelen') op westerse instrumenten gewoon door.

Uitlaatklep

In 1884 dook het woord krontjong in de Bataviase pers op, in de betekenis van een subcultureel fenomeen met overlast. Het bleek te gaan om de muziek van Indo's (etnische Indo-Europeanen) uit bepaalde wijken met

Ernst Jansz van Doe Maar speelt krontjong